

meddelande

till. Länsstyrelsen i Södermanlands län
att; Cecilia Grusmark
611 86 Nyköping

från. Sörmlands museum, Björn Pettersson

datum. 2014-05-27

ang. **slutfört arkeologiskt fältarbete inom fastigheterna Valsverket 3-5, fornlämning Eskilstuna 557:1, Eskilstuna stad och kommun, Södermanlands län.**

Inledning

NAI Svefa AB undersöker på uppdrag av Akelius Fastigheter AB möjligheterna att bygga bostäder inom fastigheterna Valsverket 3–5 i Eskilstuna. Området kommer att detaljplanläggas.

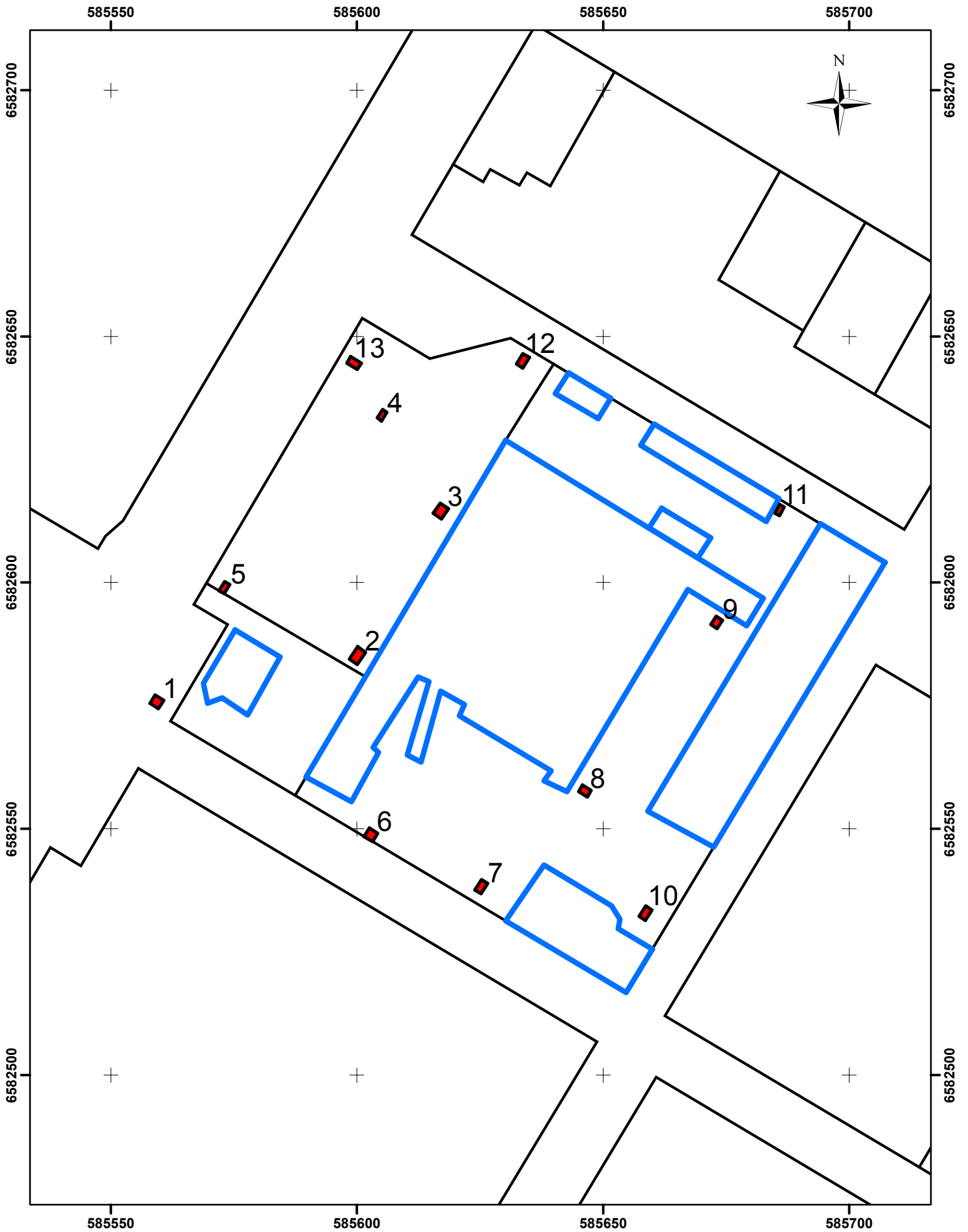
Fastigheternas sammantagna yta är cirka 11400 m². Marken är asfalterad och till stora delar bebyggd. I december 2013 genomförde Structor AB markprovtagning inom fastigheterna. Provtagningen visade på markföreningar, men i nivåer som gör marken möjlig att sanera.

Gamla foton över området och historiska kartor visar att det inom fastigheterna legat flera generationer av trä- och stenbyggnader, åtminstone från senare delen av 1700-talet och framåt men säkert även tidigare. En karta från år 1658 visar att området är täckt av åkerytor med avgränsande diken, men att stadskvarter är planerade enligt en rutnätsplan. Mellan 1880-talet fram till 1980-talet fanns en stor fabriksbyggnad av tegel på Valsverket 5, Hadar Hallströms knivfabrik. Rivningen av denna byggnad har troligen orsakat stora skador på eventuella äldre kulturlager.

Området hette tidigare hette Carl Gustafs stad och ligger alldeles intill byggnadsminnet Rademachersmedjorna som anlades från år 1659 och framåt. Eskilstuna 557:1 är ett stadslager med varierande arkeologisk potential. Inom de för förundersökning aktuella fastigheterna har såvitt känt inga tidigare arkeologiska undersökningar gjorts. Undersökningar i närområdet har gett ett förhållandevis magert arkeologiskt resultat.

Målsättningen med förundersökningen var att klargöra förekomst av kulturlager från äldre tid, kulturlagers tjocklek och innehåll samt förekomst och typ av konstruktioner samt datering. En inledande kart- och arkivstudie ska bilda underlag för hur förundersökningsschakten fördelas över området. Syftet skulle

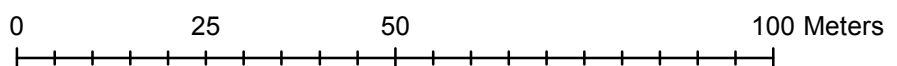

Teckenförklaring:

 Undersökta_schakt

Valsverket ytor. Skala 1:1000.

främst vara att lokalisera de platser inom området där det är mest troligt att eventuella äldre anläggningar eller kulturlager kunde finnas bevarade. Vidare behövdes ett detaljerat kunskapsunderlag för att länsstyrelsen skulle kunna bedöma om det krävdes ytterligare arkeologiska insatser.

I enlighet med länsstyrelsens beslut (431-5777-2013) har Sörmlands museum utfört en arkeologisk förundersökning, i ovan rubricerat område. Undersökningen genomfördes under perioden 2014-05-05 – 2014-05-13.

Genomförande

Undersökningen inleddes med ett planeringsmöte tillsammans med exploatören, miljöprovtagningfirman samt en rörfirma på plats för att utvärdera om det var möjligt att gräva samt var miljöprovtagningen hade gjorts. Totalt undersöktes 13 stycken cirka 2x2 meter stora provrutor från markytan ner till steril ursprunglig markyta. Schakten undersöktes lagervis med grävmaskin alternativt för hand med skyffel eller skärlev. Påträffade föremål samlades in kontinuerligt. Den undersökta volymen uppgick till cirka 60 m³.

Mot slutet av undersökningen gjordes en utvärdering av ytornas potential. Syftet var att bedöma om ytterligare arkeologiska insatser erfordrades. I samband med fältarbetets avslutande genomfördes ett samråd med länsstyrelsen och kostnadsansvarig.

Schaktens storlek och läge dokumenteras skalenligt på ritning och samtliga undersökta kulturlager dokumenterades i profil. på uppmättningsritning, jämte lagerbeskrivning. Dokumentationen kommer att användas vid framställning av digitala plan- och profilbilder samt översiktsskator. Ett representativt urval av lager och översikter fotodokumenterades digitalt. Tre stycken ¹⁴C-prov samlades in ur de kulturlager som bedömdes vara de stratigrafiskt äldsta inom den undersökta ytan.

Resultat

Totalt undersöktes 13 stycken 2x2 meter stora rutor (1-13) inom den drygt 11000 m² stora exploateringsytan. Den sterila ursprungliga markyta av lera framkom på ett djup av 0,6-2,2 meter djup under dagens markyta. Ovanpå denna yta fanns i några av schakten kulturlager från perioden då området användes som odlingsmark före stads kvarterens tid. I dessa lager fanns enstaka kritpipsfragment, keramik av typen yngre rödgods och djurben. Två ¹⁴C-prov i form av djurben togs från dessa lager. Ovanpå dessa lager fanns i de flesta fall yngre lager med kol, sand och slagg från Rademachersmedjornas tid och Hadar Hallströms knivfabrik som startade på platsen år 1882.

I schakt 2 nåddes inte steril nivå eftersom grävmaskinen stötte på ett massivt betonggolv på 2,3 meters djup under markytan. I schakt 6 påträffades en stor grundsten som tolkades ha tillhört en byggnad från andra halvan av 1800-talet. Under denna grundsten fanns en trästock, tolkad som rustbädd alternativt en äldre byggnad. Ett ¹⁴C-prov togs från denna stock.

Övrigt fyndmaterial som påträffades var bland annat enkupigt taktegel från 1700-tal, ett stort antal mycket rostiga järnföremål, exempelvis knivblad, slagg och koksbrickor.

Björn Pettersson
Nyköping 30/4 2014

Bilaga 1.

Översikt av arkeologisk förundersökning inom fastigheten Valsverket 3-5, Eskilstuna. Undersökta schakt är markerade med röd fylld polygon med svarat kontur. Skala 1:1000.

Kopior till:

Sörmlands museum, Box 314, 611 26 Nyköping